Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (druhá komora)

z 21. decembra 2021 *

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel – Druhá smernica 84/5/EHS – Článok 1 ods. 2 – Smernica 2005/14/ES – Smernica 2009/103/ES – Článok 9 ods. 1 – Povinnosť zvýšiť minimálne sumy povinného poistenia – Prechodné obdobie – Nové pravidlo, ktoré sa uplatňuje okamžite na budúce účinky situácie, ktorá vznikla počas účinnosti predchádzajúceho pravidla – Situácia, ktorá vznikla pred nadobudnutím účinnosti hmotnoprávneho predpisu Únie – Vnútroštátna právna úprava vylučujúca poistné zmluvy uzavreté pred 11. decembrom 2009 z povinnosti zvýšiť minimálne sumy povinného poistenia“

Vo veci C-428/20,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Sąd Apelacyjny w Warszawie (Odvolací súd Varšava, Poľsko) z 28. augusta 2020 a doručený Súdnemu dvoru 11. septembra 2020, ktorý súvisí s konaním:

A.K.

proti

Skarb Państwa,

SÚDNY DVOR (druhá komora),

v zložení: predseda prvej komory A. Arabadžiev (spravodajca), vykonávajúci funkciu predsedu druhej komory, sudcovia I. Ziemele, T. von Danwitz, P. G. Xuereb a A. Kumin,

generálny advokát: J. Richard de la Tour,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

– A.K., v zastúpení: I. Kwiecień, adwokat,

– Skarb Państwa, v zastúpení: J. Zasada a L. Jurek,

* Jazyk konania: poľština.

– poľská vláda, v zastúpení: B. Majczyna, splnomocnený zástupca,

– nemecká vláda, v zastúpení: J. Möller, M. Hellmann a E. Lankenau, splnomocnení zástupcovia,

– Európska komisia, v zastúpení: H. Tserepa-Lacombe, B. Sasinowska a S. L. Kalėda, splnomocnení zástupcovia,

so zreteľom na rozhodnutie prijaté po vypočutí generálneho advokáta, že vec bude prejednaná bez jeho návrhov,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 1 ods. 2 druhej smernice Rady 84/5/EHS z 30. decembra 1983 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel (Ú. v. ES L 8, 1984, s. 17; Mim. vyd. 06/007, s. 3), zmenenej smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2005/14/ES z 11. mája 2005 (Ú. v. EÚ L 149, 2005, s. 14) (ďalej len „druhá smernica 84/5“).

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi A.K. a Skarb Państwa (Štátna pokladnica, Poľsko) vo veci návrhu na náhradu škody údajne spôsobenej nesprávnym prebratím smernice 2005/14 do poľského právneho poriadku.

Právny rámec

Právo Únie

Druhá smernica 84/5

3 Článok 1 ods. 1 a 2 druhej smernice 84/5 stanovoval:

„1. Poistenie uvedené v článku 3 ods. 1 [smernica Rady 72/166/EHS z 24. apríla 1972 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú motorovými vozidlami a kontroly plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti (Ú. v. ES L 103, 1972, s. 1; 06/001, s. 10)] povinne pokrýva škodu na majetku, ako aj ujmy na zdraví.

2. Bez toho, aby bolo dotknuté akékoľvek vyššie poistné krytie, ktoré môže byť stanovené členskými štátmi, každý členský štát požaduje, aby boli sumy, pre ktoré bude poistenie povinné, prinajmenšom:

a) v prípade ujmy na zdraví výška minimálneho poistného krytia 1 000 000 EUR na poškodeného alebo 5 000 000 EUR na nehodu bez ohľadu na počet poškodených;

b) v prípade škody na majetku 1 000 000 EUR na nehodu bez ohľadu na počet poškodených.

Ak je to potrebné, môžu členské štáty stanoviť prechodné obdobie maximálne päť rokov odo dňa implementácie smernice [2005/14], v priebehu ktorého prispôsobia svoje minimálne výšky poistného krytia sumám stanoveným v tomto odseku.

Členské štáty, ktoré stanovia uvedené prechodné obdobie, o tejto skutočnosti informujú Komisiu a uvedú dĺžku trvania prechodného obdobia.

V lehote 30 mesiacov odo dňa implementácie smernice [2005/14] zvýšia členské štáty poistné krytie najmenej na polovicu úrovne ustanovenej v tomto odseku.“

Smernica 2005/14

4 Odôvodnenia 1 a 10 smernice 2005/14 zneli:

„(1) Poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel (poistenie motorového vozidla) je osobitne dôležité pre občanov Európy, či sú držiteľmi poistenia, alebo poškodenými pri nehode. Je takisto dôležité pre poisťovacie spoločnosti, keďže tvorí dôležitú časť obchodu s neživotným poistením v Spoločenstve. Poistenie motorových vozidiel taktiež vplýva na voľný pohyb osôb a vozidiel. Preto by kľúčovým cieľom činnosti Spoločenstva v oblasti finančných služieb malo byť posilnenie a konsolidácia jednotného poistného trhu v poisťovaní motorových vozidiel.

…

(10) Povinnosti členských štátov zaručiť poistné krytie aspoň čo sa týka určitej minimálnej výšky je dôležitým prvkom zabezpečenia ochrany poškodených. Minimálna výška uvedená v smernici 84/5/EHS by sa nemala aktualizovať len na základe inflácie, ale mala by sa tiež reálne zvyšovať v záujme zlepšenia ochrany poškodených. Minimálna výška poistného krytia v prípade ujmy na zdraví by sa mala vypočítať tak, aby plne a spravodlivo odškodňovala všetkých poškodených, ktorí utrpeli veľmi vážne zranenia, a súčasne zohľadňovala malý výskyt nehôd s účasťou viacerých poškodených a malý počet nehôd, pri ktorých utrpeli viacerí poškodení veľmi vážne zranenia v rámci tej istej udalosti. Minimálna výška poistného krytia 1 000 000 EUR na poškodeného alebo 5 000 000 EUR na nehodu bez ohľadu na počet poškodených je odôvodnenou a primeranou sumou. Vzhľadom na uľahčenie zavedenia tejto minimálnej výšky by sa malo stanoviť prechodné obdobie piatich rokov odo dňa implementácie tejto smernice. Členské štáty by mali do tridsiatich mesiacov odo dňa implementácie smernice zvýšiť výšku poistného krytia najmenej na polovicu tejto úrovne.“

5 Článok 6 smernice 2005/14, nazvaný „Implementácia“, v odseku 1 stanovoval:

„Členské štáty uvedú do účinnosti zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia potrebné na dosiahnutie súladu s touto smernicou najneskôr do 11. júna 2007. Bezodkladne o tom informujú Komisiu.

…“

Smernica 2009/103

6 Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/103/ES zo 16. septembra 2009 o poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel a o kontrole plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti (Ú. v. EÚ L 263, 2009, s. 11) kodifikovala už existujúce smernice v oblasti povinného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel (ďalej len „poistenie motorových vozidiel“), vrátane druhej smernice 84/5, a v dôsledku toho ich zrušila s účinnosťou od 27. októbra 2009. Podľa tabuľky zhody nachádzajúcej sa v prílohe II smernice 2009/103 odseky 1 a 2 článku 1 druhej smernice 84/5 zodpovedajú článku 3 štvrtému odseku a článku 9 ods. 1 smernice 2009/103.

Poľské právo

7 Článok 5 Ustawa z dnia 24 maja 2007 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych oraz ustawy o działalności ubezpieczeniowej (zákon z 24. mája 2007, ktorým sa mení zákon o povinnom poistení, poistnom záručnom fonde a Poľskom úrade poistiteľov v odvetví dopravy, ako aj zákon o poisťovacej činnosti, Dz. U. č. 102, položka 691, ďalej len „zákon z 24. mája 2007“) stanovuje:

„V prípade zmlúv o [poistení motorových vozidiel] a zmlúv o poistení občianskoprávnej zodpovednosti za škodu roľníkov výška minimálnej sumy poistného krytia sa rovná ekvivalentnej sume v poľských zlotých:

1. pri zmluvách uzatvorených pred 10. decembrom 2009:
   a) v prípade ujmy na zdraví – 1 500 000 eur na nehodu, ktorej následky sú kryté poistením, bez ohľadu na počet poškodených;
   b) v prípade škôd na majetku – 300 000 eur na nehodu, ktorej následky sú kryté poistením, bez ohľadu na počet poškodených,

   – určenej na základe uplatnenia priemerného výmenného kurzu zverejneného Národnou bankou Poľska a platného ku dňu vzniku škody.

2. pri zmluvách uzatvorených v období od 11. decembra 2009 do 10. júna 2012:
   a) v prípade ujmy na zdraví – 2 500 000 eur na nehodu, ktorej následky sú kryté poistením, bez ohľadu na počet poškodených;
   b) v prípade škôd na majetku – 500 000 eur na nehodu, ktorej následky sú kryté poistením, bez ohľadu na počet poškodených,

   – určenej na základe uplatnenia priemerného výmenného kurzu zverejneného Národnou bankou Poľska a platného ku dňu vzniku škody.“

Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka

8 Dňa 12. októbra 2010 došlo v Poľsku k dopravnej nehode, pri ktorej prišlo o život 16 osôb, vrátane G.M., ako aj vodiča zodpovedného za nehodu. G.M. mala uzavretú zmluvu o poistení motorových vozidiel vzťahujúcu sa na obdobie od 8. decembra 2009 do 7. decembra 2010.

9 Po smrti G.M. podala jej dcéra A.K. 2. marca 2011 žalobu na náhradu škody voči poisťovacej spoločnosti vodiča zodpovedného za nehodu, pričom od nej požadovala náhradu majetkovej a nemajetkovej ujmy, ktorú údajne utrpela z dôvodu úmrtia svojej matky. V rámci likvidácie poistnej udalosti A.K. napokon získala od uvedenej spoločnosti náhradu vo výške 47 000 poľských zlotých (PLN) (približne 10 175 eur) z titulu náhrady nemajetkovej ujmy a náhradu vo výške 5 000 PLN (približne 1 000 eur) z titulu značného zhoršenia jej životnej situácie. Poisťovňa informovala A.K., že bola dosiahnutá maximálna výška poistného krytia stanovená zmluvou o poistení motorového vozidla, ktorú uzavrel vodič zodpovedný za nehodu.

10 A.K. podala na Sąd Okręgowy w Warszawie (Krajský súd Varšava, Poľsko) žalobu proti Štátnej pokladnici, ktorou sa domáhala zaplatenia sumy 78 000 PLN (približne 17 000 eur) zvýšenej o úroky z omeškania z dôvodu náhrady škody spôsobenej neúplným prebratím smernice 2005/14 do poľského právneho poriadku.

11 A.K. uviedla, že ak by bola táto smernica správne prebratá do poľského právneho poriadku, poisťovňa by musela zvýšiť minimálnu sumu poistného krytia stanovenú v predmetnej zmluve o poistení motorového vozidla, a teda vyplatiť jej dodatočnú náhradu vo výške 78 000 PLN z titulu nemajetkovej ujmy z dôvodu úmrtia G.M. Tvrdí, že toto nesprávne prebratie Poľskou republikou ju zbavilo možnosti získať túto sumu, čím jej bola spôsobená škoda na majetku v uvedenej výške, ktorú jej Štátna pokladnica musí nahradiť.

12 Podľa A.K. bola Poľská republika povinná prebrať smernicu 2005/14 do právneho poriadku takým spôsobom, aby výška poistného krytia vo všetkých zmluvách o poistení motorových vozidiel dosahovala od 11. decembra 2009 pri ujmách na zdraví minimálne sumu 2 500 000 eur na nehodu. V rámci zákona z 24. mája 2007 však vnútroštátny zákonodarca rozlišoval rozsah ochrany poškodených pri dopravných nehodách, ku ktorým došlo v období medzi 11. decembrom 2009 a decembrom 2010, a to v závislosti od dňa uzatvorenia poistnej zmluvy. Počas tohto obdobia totiž súčasne existovali zmluvy uzavreté tak pred 11. decembrom 2009, ako aj po tomto dátume, pričom tieto druhé zmluvy stanovovali minimálnu výšku poistného krytia na sumu 2 500 000 eur, zatiaľ čo v prípade prvých zmlúv táto minimálna výška predstavovala len 1 500 000 eur.

13 Štátna pokladnica tvrdila, že smernica 2005/14 bola prebratá do poľského právneho poriadku správne a že toto rozdielne zaobchádzanie je vlastné zásade zákazu retroaktivity zákona. Poukázala tiež na to, že hoci Európska komisia začala proti Poľskej republike konanie o nesplnení povinnosti, pokiaľ ide o prebratie smernice 2005/14, 28. apríla 2016 uvedená inštitúcia rozhodla skončiť toto konanie. Komisia sa totiž domnievala, že právo Únie nebolo porušené.

14 Rozsudkom z 20. marca 2019 Sąd Okręgowy (Krajský súd) zamietol žalobu A.K., keďže sa domnieval, že vnútroštátny zákonodarca tým, že stanovil prechodné obdobia povolené druhou smernicou 84/5 na postupné zvyšovanie minimálnych súm poistného krytia, ktoré mali najprv dosahovať polovicu súm uvedených v článku 1 ods. 2 tejto smernice a následne celé uvedené sumy, prebral túto smernicu do svojho právneho poriadku správne. Tento súd navyše konštatoval, že povinnosť členských štátov zvýšiť minimálne sumy poistného krytia stanovená smernicou 2005/14 sa uplatňuje len na zmluvy uzavreté po uplynutí týchto prechodných období a že právo Únie nevyžaduje zvýšenie minimálnych súm poistného krytia stanoveného v zmluvách o poistení motorových vozidiel uzavretých pred uplynutím týchto období, a to ani pokiaľ ide o zmluvy, ktorých platnosť skončí až po uplynutí uvedených prechodných období. Takýto postoj je podľa súdu v súlade so zásadami právnej istoty, zákazu retroaktivity zákona a zmluvnej slobody.

15 A.K. podala proti tomuto rozsudku odvolanie na vnútroštátny súd, Sąd Apelacyjny w Warszawie (Odvolací súd Varšava, Poľsko), pričom okrem iného tvrdila, že Sąd Okręgowy (Krajský súd) nesprávne usúdil, že Poľská republika správne prebrala smernicu 2005/14 do svojho právneho poriadku.

16 Sąd Apelacyjny (Odvolací súd) konštatuje, že z rozsudku z 24. októbra 2013, Haasová (C-22/12, EU:C:2013:692), vyplýva, že poistenie motorových vozidiel sa musí vzťahovať aj na náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravnej nehode, ak túto náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu upravuje uplatniteľné vnútroštátne právo. Poľské právo pritom upravuje takúto náhradu škody a táto patrí do oblasti poistenia motorových vozidiel.

17 Tento súd sa domnieva, že tým, že A.K. nebola poisťovňou odškodnená za svoju ujmu v celom rozsahu v dôsledku dosiahnutia hornej hranice zmluvného poistného krytia, bola jej spôsobená škoda zodpovedajúca rozdielu medzi vyplatenou sumou a sumou, na ktorú by si mohla v zásade nárokovať, ak by táto horná hranica bola zvýšená s ohľadom na minimálne sumy poistného krytia vložené do druhej smernice 84/5 smernicou 2005/14. Podľa poľského práva by teda Štátna pokladnica mala byť povinná nahradiť túto škodu, ak by sa ukázalo, že Poľská republika nesprávne prebrala smernicu 2005/14 do svojho právneho poriadku.

18 V tejto súvislosti z odôvodnenia 10 tejto poslednej smernice vyplýva, že jej cieľom je zabezpečiť ochranu poškodených pri dopravných nehodách. Táto smernica neobsahuje žiadne ustanovenie, ktoré by obmedzovalo povinnosť zvýšiť minimálnu sumu poistného krytia iba na poistné zmluvy uzavreté po 11. decembri 2009, a od tohto dátumu by vylučovalo, aby zmluvy o poistení motorových vozidiel, ktoré boli uzavreté pred týmto dátumom, avšak zostali v platnosti po uvedenom dátume, boli zodpovedajúcim spôsobom zmenené.

19 Vnútroštátny súd sa domnieva, že toto rozdielne zaobchádzanie v závislosti od dátumu uzavretia poistnej zmluvy s týmito dvoma kategóriami osôb, ktoré počas toho istého obdobia utrpeli ujmu spôsobenú dopravnou nehodou, nie je odôvodnené.

20 Zásada zákazu retroaktivity zákona totiž podľa neho nebráni tomu, aby zmluvné vzťahy, ktoré existovali 11. decembra 2009, boli zmenené od tohto dátumu. Okrem toho dodržanie zásady právnej istoty bolo zabezpečené dlhým obdobím na prebratie smernice 2005/14 ponechaným členským štátom a možnosťou členských štátov stanoviť prechodné obdobia. Poisťovne tak mohli prispôsobiť výšku poistného novým minimálnym sumám poistného krytia.

21 Podľa vnútroštátneho súdu ak by sa ukázalo, že Poľská republika prebrala smernicu 2005/14 neúplne, a teda nesprávne, bola by splnená prvá podmienka vzniku zodpovednosti tohto členského štátu uvedená v rozsudku z 19. novembra 1991, Francovich a i. (C-6/90 a C-9/90, EU:C:1991:428). Tomuto súdu by v druhom rade prináležalo preskúmať, či a prípadne v akej výške bola A.K. spôsobená škoda, ktorá má príčinnú súvislosť s porušením povinnosti uloženej Poľskej republike.

22 Za týchto podmienok Sąd Apelacyjny w Warszawie (Odvolací súd Varšava) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Mal podľa článku 2 smernice 2005/14 členský štát, ktorý stanovil prechodné obdobie na prispôsobenie minimálnych výšok poistného krytia, povinnosť zvýšiť poistné krytie najmenej na polovicu úrovne ustanovenej v článku 1 ods. 2 [druhej smernice 84/5] v lehote 30 mesiacov odo dňa implementácie smernice 2005/14:

– v súvislosti so všetkými zmluvami o poistení motorových vozidiel záväznými po uplynutí týchto 30 mesiacov, vrátane zmlúv uzatvorených pred 11. decembrom 2009, ale naďalej záväzných po tomto dátume, v súvislosti s nehodami, ku ktorým došlo po 11. decembri 2009,

– alebo len v súvislosti s novými zmluvami o poistení motorových vozidiel uzatvorenými po 11. decembri 2009?“

O prejudiciálnej otázke

23 Svojou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 1 ods. 2 druhej smernice 84/5 vykladať v tom zmysle, že členské štáty, ktoré využili možnosť stanovenú týmto ustanovením zaviesť prechodné obdobie, boli povinné vyžadovať, aby od 11. decembra 2009 minimálne sumy poistného krytia stanovené v zmluvách o poistení motorových vozidiel, ktoré boli uzavreté pred týmto dátumom, ale ktoré k uvedenému dátumu boli stále platné, boli v súlade s pravidlom stanoveným v štvrtom pododseku tohto článku 1 ods. 2.

24 V rámci postupu spolupráce medzi vnútroštátnymi súdmi a Súdnym dvorom zavedeného článkom 267 ZFEÚ Súdnemu dvoru prináleží dať vnútroštátnemu súdu užitočnú odpoveď, ktorá mu umožní rozhodnúť spor, ktorý prejednáva. Úlohou Súdneho dvora je pritom vykladať všetky ustanovenia práva Únie, ktoré vnútroštátne súdy potrebujú na rozhodovanie o žalobách, ktoré im boli predložené, aj keď tieto ustanovenia nie sú výslovne spomenuté v otázkach položených Súdnemu dvoru týmito súdmi [pozri v tomto zmysle rozsudok z 12. decembra 2019, Instituto Nacional de la Seguridad Social (Dôchodkový príspevok pre matky), C-450/18, EU:C:2019:1075, bod 25].

25 V tejto súvislosti z článku 1 ods. 2 druhého pododseku druhej smernice 84/5 vyplýva, že členské štáty mohli vo svojich právnych poriadkoch stanoviť prechodné obdobie maximálne päť rokov odo dňa implementácie smernice 2005/14, teda ako vyplýva z článku 6 ods. 1 smernice 2005/14, od 11. júna 2007, počas ktorého sa minimálne sumy poistného krytia motorových vozidiel musia prispôsobiť sumám stanoveným v článku 1 ods. 2 prvom pododseku smernice 84/5.

26 Podľa článku 1 ods. 2 štvrtého pododseku tejto smernice však členské štáty mali zvýšiť tieto minimálne sumy najmenej na polovicu úrovní stanovených v článku 1 ods. 2 prvom pododseku uvedenej smernice v lehote 30 mesiacov od tohto dátumu, teda najneskôr do 11. decembra 2009.

27 Smernica 2009/103 však kodifikovala a zrušila druhú smernicu 84/5 s účinnosťou od 27. októbra 2009, a teda pred 11. decembrom 2009, pričom článok 9 ods. 1 smernice 2009/103 zodpovedá, ako vyplýva z tabuľky zhody uvedenej v prílohe II tejto smernice, článku 1 ods. 2 druhej smernice 84/5.

28 Za týchto podmienok treba vnútroštátnemu súdu poskytnúť tak výklad článku 1 ods. 2 druhej smernice 84/5, ako aj výklad článku 9 ods. 1 smernice 2009/103.

29 Z informácií poskytnutých vnútroštátnym súdom vyplýva, že Poľská republika využila možnosť zaviesť prechodné obdobie stanovené v článku 1 ods. 2 druhom pododseku druhej smernice 84/5 a v článku 9 ods. 1 druhom pododseku smernice 2009/103. V tejto súvislosti zákon z 24. mája 2007 stanovuje, že povinnosť uskutočniť zvýšenie uvedená v bode 26 tohto rozsudku sa týka zmlúv o poistení motorových vozidiel uzavretých medzi 11. decembrom 2009 a 10. júnom 2012, teda s vylúčením zmlúv uzavretých pred 11. decembrom 2009, ktoré boli po tomto dátume stále platné.

30 V tejto súvislosti treba zdôrazniť, že článok 1 ods. 2 druhej smernice 84/5, ani článok 9 ods. 1 smernice 2009/103 výslovne nespresňujú, či povinnosť spomenutá v bode 26 tohto rozsudku sa týka alebo netýka budúcich účinkov zmlúv uzavretých pred 11. decembrom 2009, ktoré boli po tomto dátume stále platné.

31 V tejto situácii treba pripomenúť, že nová právna norma sa v zásade uplatní od nadobudnutia účinnosti aktu, ktorým sa táto norma zavádza. Hoci sa nová právna norma neuplatní na právne situácie, ktoré vznikli a definitívne prebehli počas účinnosti predchádzajúceho zákona, uplatní sa na budúce účinky situácie, ktorá vznikla počas účinnosti predchádzajúceho pravidla, ako aj na nové právne situácie. S výhradou zásady zákazu retroaktivity právnych aktov by to bolo iné len vtedy, ak by novú normu sprevádzali osobitné ustanovenia, ktoré konkrétne určujú podmienky jej časovej pôsobnosti (pozri v tomto zmysle rozsudky zo 7. novembra 2013, Gemeinde Altrip a i., C-72/12, EU:C:2013:712, bod 22 a citovanú judikatúru; zo 17. októbra 2018, Klohn, C-167/17, EU:C:2018:833, body 38 a 39, ako aj z 15. januára 2019, E. B., C-258/17, EU:C:2019:17, bod 50).

32 Akty prijaté na prebratie smernice sa teda musia uplatňovať na budúce právne účinky situácií, ktoré vznikli počas účinnosti predchádzajúceho zákona, a to odo dňa uplynutia lehoty na prebratie, pokiaľ táto smernica neustanovuje inak (rozsudok zo 17. októbra 2018, Klohn, C-167/17, EU:C:2018:833, bod 40).

33 Okrem toho hmotnoprávne predpisy práva Únie sa majú na účely zabezpečenie dodržiavania zásad právnej istoty a ochrany legitímnej dôvery vykladať ako pravidlá vzťahujúce sa na situácie, ktoré vznikli pred nadobudnutím ich účinnosti, iba vtedy, ak z ich znenia, účelu alebo zo systematiky jasne vyplýva, že im má byť takýto účinok priznaný (rozsudok zo 6. októbra 2015, Komisia/Andersen, C-303/13 P, EU:C:2015:647, bod 50 a citovaná judikatúra).

34 Z judikatúry Súdneho dvora pripomenutej v bodoch 31 až 33 tohto rozsudku vyplýva, že na účely overenia časovej uplatniteľnosti nového pravidla Únie na situáciu, ktorá vznikla za účinnosti predchádzajúceho pravidla, ktoré nahrádza, treba určiť, či táto situácia vyčerpala svoje účinky pred nadobudnutím účinnosti nového pravidla, pričom v takom prípade by sa mala kvalifikovať ako situácia, ktorá vznikla pred nadobudnutím účinnosti nového pravidla, alebo či uvedená situácia naďalej vyvoláva účinky aj po tomto nadobudnutí účinnosti.

35 Preto je potrebné určiť, či situácia, v ktorej zmluva o poistení motorového vozidla bola uzatvorená pred 11. decembrom 2009, avšak k tomuto dátumu bola stále platná, predstavuje situáciu vzniknutú pred uvedeným dátumom, na ktorú sa povinnosť spomenutá v bode 26 tohto rozsudku môže uplatniť retroaktívne len pod podmienkou, že jednak druhá smernica 84/5 a smernica 2009/103 jasne stanovili, že to tak má byť, a jednak skutočne budú dodržané zásady právnej istoty a legitímnej dôvery (pozri analogicky rozsudok z 9. marca 2006, Beemsterboer Coldstore Services, C-293/04, EU:C:2006:162, bod 24), alebo či naopak ide o situáciu, ktorá

vznikla pred týmto dátumom, ale ktorej budúce účinky v súlade so zásadou, že nové pravidlá sa uplatnia na existujúce situácie okamžite, od 11. decembra 2009, spadajú pod článok 1 ods. 2 štvrtý pododsek druhej smernice 84/5 a článok 9 ods. 1 štvrtý pododsek smernice 2009/103.

36 V tejto súvislosti už Súdny dvor rozhodol, že uzavretie pracovnej zmluvy na dobu určitú nevyčerpáva jej právne účinky ku dňu podpísania, ale naopak aj naďalej vyvoláva jej účinky spravidla počas celého obdobia platnosti tejto zmluvy, a že preto uplatnenie nového pravidla od nadobudnutia jeho účinnosti na pracovnú zmluvu uzatvorenú pred týmto nadobudnutím účinnosti nemôže mať vplyv na situáciu, ktorá vznikla pred uvedeným nadobudnutím účinnosti (pozri v tomto zmysle rozsudok z 29. januára 2002, Pokrzeptowicz-Meyer, C-162/00, EU:C:2002:57, bod 52).

37 To platí o to viac v situáciách, v ktorých bola zmluva o poistení motorového vozidla uzavretá pred 11. decembrom 2009 a bola v tom čase ešte platná.

38 Keďže totiž poistné zmluvy sú predovšetkým náhodnými zmluvami vyznačujúcimi sa skutočnosťou, že plnenie jednej zo zmluvných strán závisí od neistej udalosti, ktorá sa môže alebo nemusí uskutočniť počas obdobia trvania zmluvy, ich právne účinky pretrvávajú až do skončenia tohto obdobia. Právne vzťahy založené takými zmluvami tak nie sú v okamihu uzavretia zmlúv vyčerpané. Tento okamih označuje len začiatok plnenia zmluvy, ktoré pokiaľ ide o plnenie zo strany poistenca, je často rozložené v čase, a ani pokiaľ ide o plnenie zo strany poistiteľa, nie je okamžité, keďže spočíva v odškodnení osôb, ktorým bola spôsobená škoda, ak počas trvania zmluvy nastala poistná udalosť.

39 Článok 1 ods. 2 štvrtý pododsek druhej smernice 84/5 a článok 9 ods. 1 štvrtý pododsek smernice 2009/103 však majú upravovať budúce účinky zmlúv uzavretých pred 11. decembrom 2009, ktoré boli k tomuto dátumu stále platné.

40 Tieto ustanovenia totiž v prípade, že členským štátom ukladajú povinnosť zvýšiť minimálne sumy poistného krytia motorových vozidiel, nevylučujú z tohto zvýšenia sumy poistného krytia stanovené v týchto zmluvách. Dátum uzavretia poistnej zmluvy teda nie je v tomto kontexte rozhodujúcim elementom. Zo znenia uvedených ustanovení teda nevyplýva, že by normotvorca Únie mal v úmysle odchýliť sa od zásady, podľa ktorej sa nové pravidlá uplatňujú okamžite na existujúce situácie.

41 Navyše, ako v zásade zdôraznili A.K. a nemecká vláda vo svojich písomných pripomienkach, cieľ ochrany poškodených pri dopravných nehodách, sledovaný právnou úpravou Únie týkajúcou sa poistenia motorových vozidiel, ktorým je najmä zabezpečiť porovnateľné zaobchádzanie s poškodenými účastníkmi nehôd spôsobených motorovými vozidlami bez ohľadu na to, kde presne na území Únie došlo k nehode, a ktorý normotvorca Únie konštantne sledoval a posilňoval (pozri v tomto zmysle rozsudok z 28. novembra 2017, Rodrigues de Andrade, C-514/16, EU:C:2017:908, body 32 a 33), ako aj všeobecná zásada rovnosti zaobchádzania, vyžadujú, aby poškodeným pri nehodách, ku ktorým došlo po 11. decembri 2009, nebolo obmedzované odškodnenie len z dôvodu, že poistná zmluva bola uzavretá pred týmto dátumom. Ako totiž vyplýva z odôvodnenia 10 smernice 2005/14, povinnosti členských štátov zaručiť, že poistné krytie neklesne pod určitú minimálnu výšku, je dôležitým prvkom zabezpečenia ochrany poškodených.

42 Na rozdiel od toho, čo tvrdia Štátna pokladnica a poľská vláda vo svojich písomných pripomienkach, zásady právnej istoty a ochrany legitímnej dôvery nebránia takémuto výkladu.

43 V tejto súvislosti treba poznamenať, že prvá z týchto zásad okrem iného vyžaduje, aby právne predpisy boli jasné, presné a mali predvídateľné účinky najmä v prípade, keď môžu mať pre jednotlivcov alebo podniky nepriaznivé účinky [rozsudok z 30. apríla 2019, Taliansko/Rada (Celkové povolené výlovy stredomorského mečiara veľkého), C-611/17, EU:C:2019:332, bod 111 a citovaná judikatúra)].

44 Právo požadovať ochranu legitímnej dôvery, ktoré je prejavom zásady právnej istoty, sa vzťahuje na každú fyzickú osobu nachádzajúcu sa v situácii, z ktorej vyplýva, že správny orgán Únie u nej vyvolal opodstatnenú nádej [rozsudok z 30. apríla 2019, Taliansko/Rada (Celkové povolené výlovy stredomorského mečiara veľkého), C-611/17, EU:C:2019:332, bod 112 a citovaná judikatúra].

45 V prejednávanej veci na jednej strane nemožno tvrdiť, že pravidlo stanovené v článku 1 ods. 2 druhej smernice 84/5 a v článku 9 ods. 1 smernice 2009/103 nebolo v skutočnosti jasné, presné alebo nemalo predvídateľné účinky. Na druhej strane treba pripomenúť, že rozsah pôsobnosti zásady ochrany legitímnej dôvery nemôže byť rozšírený do tej miery, aby vo všeobecnosti bránil uplatneniu novej právnej úpravy na budúce účinky situácií, ktoré vznikli za účinnosti predchádzajúcej právnej úpravy (rozsudok z 29. januára 2002, Pokrzeptowicz-Meyer, C-162/00, EU:C:2002:57, bod 55 a citovaná judikatúra).

46 Navyše, ako v podstate zdôrazňuje vnútroštátny súd a ako rovnako to uviedla aj nemecká vláda vo svojich písomných pripomienkach, zásada zákazu retroaktivity zákona nebráni uplatneniu nových minimálnych súm poistného krytia na zmluvy o poistení motorových vozidiel uzavreté pred 11. decembrom 2009, ktoré boli stále v platnosti k tomuto dátumu, keďže tieto sumy a prípadné nové poistné, ktoré by im zodpovedalo, by sa v súlade so zásadou bezprostrednej uplatniteľnosti uplatňovali až na obdobie od 11. decembra 2009.

47 Vzhľadom na vyššie uvedené úvahy je potrebné na položenú otázku odpovedať tak, že článok 1 ods. 2 druhej smernice 84/5 a článok 9 ods. 1 smernice 2009/103 sa majú vykladať v tom zmysle, že členské štáty, ktoré využili možnosť stanovenú týmito ustanoveniami zaviesť prechodné obdobie, boli povinné vyžadovať, aby od 11. decembra 2009 minimálne sumy poistného krytia stanovené v zmluvách o poistení motorových vozidiel, ktoré boli uzavreté pred týmto dátumom, ale ktoré k uvedenému dátumu boli stále platné, boli v súlade s pravidlom stanoveným v štvrtom pododseku uvedených ustanovení.

O trovách

48 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (druhá komora) rozhodol takto:

Článok 1 ods. 2 druhej smernice Rady 84/5/EHS z 30. decembra 1983 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel, zmenenej smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2005/14/ES z 11. mája 2005, a článok 9 ods. 1 smernice Európskeho parlamentu

a Rady 2009/103/ES zo 16. septembra 2009 o poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel a o kontrole plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti sa majú vykladať v tom zmysle, že členské štáty, ktoré využili možnosť stanovenú týmito ustanoveniami zaviesť prechodné obdobie, boli povinné vyžadovať, aby od 11. decembra 2009 minimálne sumy poistného krytia stanovené v zmluvách o poistení motorových vozidiel, ktoré boli uzavreté pred týmto dátumom, ale ktoré k uvedenému dátumu boli stále platné, boli v súlade s pravidlom stanoveným v štvrtom pododseku uvedených ustanovení.

Podpisy